

ՊՈՒԲՐԵՇԻ ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ

ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Բաւական ատենէ ի վեր մի քանի ազգ. թերթերուն մէջ տեսանք՝ Պուրբշի մէջ Յուցահանդէսի մը պատրաստութեան լուս. ըր՝ Բրոֆ. Երրկայի նախագահութեան և կազմակերպիչ յանձնախումբի մը հսկողութեան ներքեւ Յուցահանդէսին լուրը, յաջողութեանը տեսակէտով, գուցէ լաւաւ տեսութեամբ ընդունուած չըլլայ ազգային շրջանակներուն մէջ, և կամ թերեւս իբրեւ սովորական լուր մը անտարբերութեամբ կարդացուած ըլլայ շատերուն կողմէն։

Այդ լուրը թերթերուն վրայ մնալու դատապարտուած աղմուկ մը չէր, այլ իրականութիւն մը, պատուաբեր իրականութիւն թէ՛ հայութեան և թէ՛ կազմակերպիչ յանձնախումբին։ Եթէ ըսեմ՝ այդ գործին լծուած մի քանի եռանդուն և անձնուէր գործիչներուն ակնկալածէն ալ աւելի յաջողութիւն ունեցաւ, չափազանցած չեմ ըլլար։ Պարտականութենէ աւելի բան մ'է հոս յատկապէս յիշատակելը կազմակերպիչ յանձնախումբի ազնիւ և անձնանուէր անդամները հայ տիկիներն։ Մասնաւորապէս, Կամանէսըու, Մելիք, Տիարք Հաճի Աբթին, Բուլատեան, Սիրունի, Ավագեան, Պարակեան։

Սոյն Գեղարուեստական Յուցահանդէսին համար Բումֆէ կառավարութեան կողմէն արամադրուած էր Գեղարուեստից Տաղաւարը (pavillon)։ Շարաթէ մ'իվեր կազմակերպիչ յանձնաժողովը, որուն մէջ՝ սիրալոթար կերպով և ազնուօրէն իրենց թանկագին աջակցութիւնը կը բերէին՝ իբր նախագահ, հայասէր Բրոֆ. Ն. Երրկա, իբր միտրի՝ Տրոթմ. Բրոֆ. Սիվերիանու, նկարիչ Էոն Սթէրլիատի՝ Բրոֆ. Ակադէմիի, տնեղոտ կերպով կ'աշխատէր զաստուրելու ու զետեղելու յատուկ սրահներուն մէջ, Ռումանիոյ և մանաւանդ Թրանսիլվանիոյ հայ եկեղեցիներէն խը-

նամբով և որոշ ուղղութեամբ հաւաքուած առարկաները, որոնք գեղարուեստական և ազգային տեսակէտով բաւական թանկագին կտորներն էին։

Պուրբշի Բումֆէ թերթերը եւս կը խօսէին Յուցահանդէսի մասին։ Անցեալ կիրակի, ամսոյն 15ին, առտուան ժամը 10ին, արդէն սրահը սկսեւ էր լեցուիլ Պուրբշի, և Ռումանիոյ զանազան քաղաքներէն եկած հայերով և օտարականներով։ Սրբազան Առաջնորդը՝ Յուսիկ Աբգ. Զահարապեան և ազգայինք կը սպասէին Բրոֆ. Երրկայի գալտեսան։ Ժամը 11 ու կէսին հայասէր Բրոֆէսորը, արահէն ներս կը մտնէր խանդավառութեամբ ընդունուելով ներկաներէն։ Առանց պաշտօնական ձեւակերպութեան, յարգելի նախագահը՝ ներկաներէն մի քանիներու հետ ընտանեաւոր խօսիկէն ետքը առաջնորդուեցաւ ցուցահանդէսին սրահը։ Ան զանազան առարկաներուն մօտ կենալով, հետաքրքրուեցաւ, հարցուց, տեղեկացաւ, դիտեց եղած կազմակերպութիւնը, գովեց ջիւղապէս շնորհաւորեց կազմակերպիչ մարմնոյն աշխատութիւնը, մանաւանդ Պ. Սիրունին՝ որ այն կազմակերպիչ յանձնաժողովին ոգին էր, և չափազանց գոհ մնացած իր նախագահութեան ներքեւ սարքուած հայութեան պատուաբեր այս գործէն, մեկնեցաւ։

Պուրբշի հայ գեղարուեստական ցուցահանդէսը գեղեցիկ անակնկալ մ'եղաւ թէ՛ հայ զաւորութիւն և թէ օտարներուն։ Ան՝ առաջինն է իր տեսակին մէջ՝ իբր հայ գեղարուեստական Յուցահանդէս և լաւագոյնը գուցէ մինչեւ ցարդ ազգային ցուցահանդէսներուն մէջ։ Շէնքը թէպէտեւ քաղաքին կեդրոնէն քիչ մը հեռու, սակայն ցուցահանդէսի համար յարմարագոյն էր։

Կեդրոնի սրահին մէջ կը տեսնուին ապկեափեղկ յատուկ դարաններուն մէջ

ազգ. եկեղեցական հին շուրջառներ ու շապիկներ, զանազան ձևով կնոջ տա-
րազներ և ձեռագործներ. պատերսւն վը-
րան կը տեսնուին Ղարաբաղի և Գուպանի
Հայկ. գորգեր, սրահին մէջտեղը՝ վանի,
Պոլսոյ հայ ոսկերչութեան նրբագործ աբ-
ծաթեայ յարգի աշխատութիւններ. Ոջա-
կողմի ընդարձակ սրահին պատերը կը
ծածկեն տասնի չափ նկարէն հին վարա-
գոյրներ, մեծ մասամբ հաւաքուած Թրան-
սիլվանիոյ հին հայկական եկեղեցիներէն,
մին՝ զրկուած է վենետիկէն, 1700ի գործ
մը, և որ Տրապիզոնի աւերներէն, փրը-
կուած յիշատակ մըն է:

Սոյն սրահին մէջ զանազան ապակեայ
փեղկերուն ներքեւ կը հանդիպինք 15-20
յարգի ձեռագիրներու՝ ԺԳ. դարէն մինչեւ
ԺԶ դար, ձեռագիրներուն մէջ աչքի կը
զարնեն վենետիկէն բերուած Պիմակ վար-
դապետին մագաղաթի վրայ՝ աւետարան
ձեռագիրը՝ 1331ի, իր հրաշալի մանրա-
նկարներով և մաքուր գրութեամբը, և զիրը
սաղմոսած ձեռագիրը իր մաքարտաշար
գիրովը և մանրանկարներով, և ուրիշ ձե-
ռագիր աւետարան մը՝ 1345ի որ Թէպէտ
և շատ գեղեցիկ նկարներ ունի, զոքախ-
տարար ժամանակին բաւական տանջուած
է: Շատ ճոխ է նոյնպէս այլեւայլ հայկ.
զաղթովայրերու մէջ զանազան դարերու
ընթացքին եղած սպազրութիւններու հա-
ւաքածոն, և որ Պ. Սիրունիի հետազոտեան
և աշխատութեան արդիւնքն է: Արծաթա-
կողը աւետարաններ և զանազան եկե-
ղեցական գրքեր, սաղաւարտներ, սկիւ-
ներ ու խաչեր, գեղարուեստական նուրբ
և աչքառու ճոխութեամբ կը շլացնեն այ-
ցելիները:

Զախակողմի ընդարձակ սրահը յատ-
կացուած է հայ նկարիչներու գնահատելի
ու գեղեցիկ երկերուն: Հոս են՝ Բաշին-
ջաղեան, Խաչատուրեան, Վարդանեան,
Պապեան, Աւագեան, Սարեան, Շիշման-
եան, Շահնազար ու Շիլթեան՝ իրենց ու-
րոյն Թրեբրով և վրձինի յատուկ նրբե-
րանգներով, հոս է նաեւ Շահինը իր նա-

խրնտրած վենետիկեան Թրեբրով, և Աւե-
տիսեան 3-4 գնահատուած երկերովը:
Լուսանկարիչ Ալպանին 8-10 կտոր եր-
կերը լոյսի և ստուերի ուժեղ ու ցայտուն
հրաշալի հակապատկերներ են:

Ուրիշ առանձին սրահ մը յատկացուած
է հայկական ճարտարապետութեան կո-
թող սրիւր ներկայացնող՝ Հայաստանի հին
եկեղեցիներուն 60-65 լուսանկարները:
Թանկագին հաւաքածոյ մը, որ օտար մաս-
նագէտներուն եւս առանձին ուշադրու-
թիւնը կը զրաւէ:

Սոյն սրահին մէջ կը հանդիպինք հա-
յերէն լաւագոյն արդի սպազրութեան նը-
մոյշներուն, Ալիշանի՝ Արարատին, Սիս-
ուանին, Նկարիչ Խաչատուրեանի երկե-
րուն նրբարուեստ գունատիպ գեղեցիկ հա-
ւաքածոյին, վենետիկոյ՝ Միսթարեան տը-
պարանի Գեղունիներուն:

Հայկական մամուլը անտեսուած չէ,
սեղան մըն ալ ատոր յատկացուած է:
Կազմակերպիչ յանձնաժողովը քիչ ատեն-
ուան մէջ պատկերովի ու շատ գնահա-
տելի արդիւնք մը դրած է հասարակաց
առջեւ:

Պուրբեշի հայ գեղարուեստական ցու-
ցահանգէսը կը պարտինք Պ. Սիրունիին,
անոր տնոյ ու յարատեւող ոգիին. ան՝
յղացած է այս գեղեցիկ գաղափարը, և
իր անդուլ և անխոնջ աշխատութեամբ
և զոհողութեամբ, մէջտեղ դրած, իրա-
կանացուցած է իր նախորդը չունեցող
այսքան կարեւոր ու գնահատելի գործ մը:
Անտառակոյտ Բուսին հայաւէր կարեւոր
դէմքեր և անձնուէր ազգայիններ սատա-
րած են ցուցահանդէսին, սակայն գործին
կազմակերպիչ ոգին եղած է Պ. Սիրունի:

Իցիւ Թէ ազգային ուրիշ կեդրոններ եւս
ունենային իրենց մեկնեանները ինչպէս
Պ. Ֆրէնկեան մը, և անձնուէր գործիչ-
ներ, Պուրբեշի ազգայիններուն օրինա-
կին հետեւելու լաւագոյն ցուցահանդէսներ
սարքելու համար: